

SpiNeT

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 74 no. 5

Mei 2019

Uit:

Gemerts Nieuwsblad

12 april 2019

Welkom Pastor

Cândido

Op zondag 7 april klonk er tromgeroffel van drie gilden toen pater Cândido de St. Jan te Gemert binnentrad samen met vele internationale collegae-priesters en onder begeleiding van de O.L. Vrouwe Broederschap. Tijdens de Eucharistieviering hebben we uit de mond van Cândido vernomen dat hij met grote zorgvuldigheid en trouw de taken zal vervullen waartoe hij gehouden is jegens de Kerk. Het feestelijke gevoel werd extra onderstreept door de aanwezigheid voor maar liefst 8 koren uit onze parochie, uit

Een recollectiedag in Handel

Op zaterdag 9 maart reisde een groep Filipino's naar Handel om een eendaagse recollectie te houden. De groep bestond uit eenentwintig mannen en vrouwen die lid zijn van de Filipino Katholieke Gemeenschap Gouda en Omgeving. Er waren ook een paar Filipino's uit Dordrecht die zich in Handel bij hen aansloten. Ze werden verwelkomd door pater Marcel Uzoigwe CSSp die pater Charles Ajogi CSSp aan hen voorstelde als degene die deze dag voor hen zou verzorgen. Het thema van deze dag was: 'Een moment met de Heer.'

Pater Charles begon met een inleiding op het thema waarin hij het belang van het verwijlen bij God in stilte en gebed uiteenzette. 'Het is gemakkelijk om onze tijd door te brengen met boodschappen doen, werken, bezoeken afleggen of te praten met vrienden. Maar het is veel moeilijker om bij God te verwijlen in stilte. Als het gemakkelijk zou zijn te verwijlen bij God in stilte op je eentje, dan zou het zomaar een hoge prioriteit voor ons kunnen zijn.' Hij ging verder met het uitdiepen van deze gedachte in het kader van de veertigdagen tijd die pas begonnen was.

Deze inleiding duurde een uur, waarna er gelegenheid was voor individuele stille tijd. Daarna wisselden groepdiscussies met sharing en het rozenkransgebed elkaar af waarbij ook nog tijd was voor een gezamenlijke maaltijd. De dag werd afgesloten met de heilige mis.

In de levendige groepsdiscussie werd heel duidelijk dat het een bewuste inspanning van je vereist om stil te zijn voor God. Je moet je losrukken van de verstrooiingen in je hart en gedachten zodat je van dat speciale moment met God kan genieten. Het is een tijd van stilte, een tijd om met God te praten, maar ook een tijd om te luisteren.

Gebed is geen verplichting, het is veeleer een levensstijl. Je kunt met God praten waar dan ook op elk moment van de dag en over alles wat je op je hart hebt. Gebed is ook een gave die je aan anderen kunt geven, speciaal aan hen die het heel zwaar hebben in hun leven.

De Filipino Katholieke Gemeenschap heeft het ten zeerste gewaardeerd dat zij in Handel een recollectiedag konden houden bij de spiritijnen. Voor dezen was het de eerste keer sinds zij daar hun intrek genomen hebben dat zij een dergelijke dag georganiseerd hebben. Zij overwegen het als een van hun aandachtsvelden in hun missionair apostolaat bezinning en reflectie op geloof in de hedendaagse wereld te bevorderen en hun gemeenschap daarvoor open te stellen.

Albert de Jong CSSp

(Samenvatting uit een verslag in het Engels van Myra Zymelka-Colis)

Overweging Afscheidsviering zuster Helena van Moorsel CSSp

Op de begrafenis van haar medezuster Herminia, nu ongeveer 2 maanden geleden, gaf Helena aan dat ze erge rugpijn had. Aan haar overste zr. Martina zei ze 'nu is het mijn beurt'. Enkele maanden daarvoor hadden we Helena, in het bijzijn van haar medezusters en broers en zussen, het sacrament der zieken toegediend. Kortom het ging al lange tijd niet goed met haar. Vorige week ging haar gezondheid plotseling snel achteruit. Op maandagavond 25 maart, op het feest van Maria-Boodschap, is zij heel vredig ingeslapen. Zij was er al lang klaar voor. Maar toch, iemand die je hart raakt, leeft altijd te kort.

Zelf zei ze herhaaldelijk: 'ik heb een rijk en mooi leven gehad'.

Helena is 88 jaar geworden, zij was de vierde van 10 kinderen in ons gezin. Ze was een vrolijke en spontane meid, die wel van een lolletje hield en menig jongeman om haar vinger wist te draaien. Maar was het d t wat ze in haar leven wilde! Ze had een speciale band met mijn broer Harrie en mijn zus Annie en die band is altijd gebleven. Met hen deelde ze haar lief en leed, maar ook haar diepere verlangen: ze wilde naar het klooster, maar naar welk klooster! Na wat omzwervingen bracht ze op aanraden van een Spiritijn een bezoek aan de missiezusters van de H. Geest in Keldonk. Pas toen werd het haar duidelijk, ze wilde missionaris worden. Ze trad in in 1950, ze was toen 19 jaar oud.

Na haar postulaat in Keldonk maakte ze haar noviciaat in Frankrijk en in september 1953, na haar eerste professie, vertrok ze per boot naar de missie in Kameroen. Ze was er enkele jaren werkzaam in het basisonderwijs in Mvolye, Mimetala en Bertoua. Maar haar grote werk in Kameroen was toch wel leiding geven aan technische colleges voor meisjes. Ze was achtereenvolgens directrice van de colleges in Nguemendouka, Kribi, Douala en Abongbang. In Douala en Abongbang startte ze daarnaast een opleiding op voor professoren in het technisch onderwijs. Zodra het college goed liep en er was een deskundig team van leraren, dan gaf ze dat college over aan Kameroense religieuzen. Ze heeft zich in Kameroen met veel toewijding ingezet voor de emancipatie van jonge vrouwen. Haar overste zei me eens: 'Als Helena ons ooit komt te ontvallen, dan weet ik niet hoe haar te vervangen, want ze werkt voor twee'.

In 1969 werd ik als jong missionaris ook benoemd voor Kameroen. Ik kwam te werken op een missiepost op maar 80 km bij haar vandaan. Als de weg het toeliet, bezochten we elkaar zo nu en dan. Dat was echt bijzonder, zeker in het begin. Wel bleef ik voor haar altijd 'mon petit frère'. Ook toen we later 800   900 km van elkaar vandaan zaten, bezochten we elkaar wel eens om alle nieuwtjes van de familie weer eens met elkaar uit te wisselen.

Toen zij 65 jaar werd, besloot ze definitief terug te keren naar Frankrijk en maakte ze een sabbatjaar te Parijs. Maar al snel werd ze door haar Congregatie gevraagd om met twee medezusters een nieuwe gemeenschap te beginnen in La Courneuve, een volkswijk van Saint-Denis, die erg moeilijk heet te zijn. Daar ontmoette ze de hele wereld, en ontdekte ze

dat de mensen in die wijk getuigen nodig hadden, die vreugde weten uit te stralen die blijvend is, de vreugde van het evangelie. In die volkswijk, waar allerlei dingen gebeuren die God verboden heeft, juist tussen die mensen voelde zij zich als een vis in het water. Ze werkte er in de parochie en had contact met moslima's, met migranten zonder officiële papieren, met vooral minderbedeelde mensen. Ze maakte ook gemakkelijk contact met jongeren met bivakmutsen op. Ze had het lef hen aan te spreken op hun gedrag, ja zelfs om met hen te bidden als ze er om vroegen. Gelukkig heeft ze enkelen van die ontmoetingen vastgelegd.

Een ervan wil ik voorlezen.

Op een avond ging ik de kerk sluiten waarin zich nog een vrouw bevond, die daar huilend neergeknield was. Ze bad en sprak hardop in haar eigen taal, terwijl ze papieren van de administratie in haar hand had. Ze was diep en oprecht bedroefd. Gegrepen door medelijden ging ik naar haar toe. Ik bleef bij haar staan en luisterde, terwijl ik God bad haar te helpen en iets voor haar te doen. Ik begreep helemaal niets van wat ze allemaal zei. En toch stortte ze alle ellende over me uit in een grote stortvloed van woorden. Het kalmeerde haar. Ze omarmde me op haar manier en dankte me en verliet rustig en vreedzaam de kerk. Zij was duidelijk rustig geworden. Later kwam ik deze vrouw op een dag weer tegen met haar dochter en ze vertelde haar dochter: 'Kijk hier is nu die vrouw die alle talen spreekt.' En toch had ik er totaal niets van begrepen. Maar ik had wel uit het diepst van mijn hart naar haar geluisterd.

Veel mensen hier, "waar ik de hele wereld ontmoet", zo zei ze mij tijdens een van mijn bezoeken, hebben mij doen begrijpen dat zij behoefte hebben aan een luisterend oor, vanuit het diepst van het hart, en met empathie om binnen te kunnen treden in het lijden van de ander. Door haar eenvoud en natuurlijke nabijheid, was zij, als religieuze, een getuige van de Aanwezigheid van God als liefde en maakte die zichtbaar.

Toen zij in 2007 deze wijk verliet schreef ze Mgr Olivier de Berranger, bisschop van Saint-Denis: 'Uit heel mijn hart dank ik u voor de kans die u mij geboden hebt om in uw bisdom te mogen werken. Wat ik hier mocht beleven beantwoordde helemaal aan mijn missionaire roeping. Ik was zo gelukkig om hiervoor door mijn Congregatie gekozen te zijn na 43 jaar gewerkt te hebben in Kameroen. Ik heb hier met hart en ziel gewerkt, met veel vreugde en heel dicht bij de mensen. De mensen hier hebben me geleerd om te luisteren, ze hebben me geholpen om meer en beter te bidden, om tot God te bidden terwijl ik luisterde naar de mensen, naar jonge mensen die gebukt gaan onder pijn, verwarring, afwijzing, schuldgevoel en allerlei soorten van traumatische aandoeningen. Maar die tegelijkertijd zoveel schoonheid in zich dragen, zoveel dat groots is en edel, zoveel ambitie en vreugde. Ze hebben me geholpen om niet te snel te oordelen, om hen echt en waarachtig steeds meer en intenser nabij te zijn'. Deze woorden komen recht uit haar hart.

Zo hebben wij haar ook gekend, als een medezuster, een zus en tante die uit het diepst van haar hart wist te luisteren. Haar hele leven heeft zich gekenmerkt door eenvoud, hartelijkheid, beschikbaarheid, nabijheid en liefde. Maar ze was voor alles een diepgelovige vrouw. Een Franse medebroeder schreef me gisteren in zijn condoleancebericht: *Helena repeteerde vaak: 'het is O.L. Heer die op de eerste plaats moet komen in alles wat we*

ondernemen, maar wel met inzet van onze kant. Ik herinner me Helena vooral als een pittige religieuze die door haar geloof bergen wist te verzetten om Gods Rijk mogelijk te maken'.
Zo kennen velen van ons haar. Door haar persoonlijke inzet en met steun van haar geloof in een liefdevolle God, heeft ze veel voor mensen kunnen betekenen.

Haar Congregatie verliest in haar een betrokken medezuster en haar familie een lieve en geïnteresseerde zus en tante.

Lena, zuster Helena, jouw naam zal ons blijvend herinneren aan iemand in wie het menszijn op velerlei wijze aan het licht is gekomen. Je dood maakt een einde aan jouw rijk en vruchtbaar leven. Bedankt voor wie je was. Dat je nu moge rusten in vrede.

Martin van Moorsel

Lezing: Van Sterksel tot missionaris in Afrika: witte paters en missie door Albert de Jong CSSp deel 2 van 2

Missie op het filosoficum en theologicum

Studenten van de witte paters die niet afhaakten gingen verder met een filosofische en theologische opleiding. De studie filosofie vond plaats in St. Charles te Esch. Dit filosoficum heeft met enkele onderbrekingen bestaan van 1898 tot 1966. In het jaar dat het geopend werd, traden drie studenten in. In 1900 waren het er achttien. In 1952 volgden 51 studenten de filosofie-opleiding, terwijl dat er in 1960 28 waren. In 1966 sluit het filosoficum en gaan 12 studenten college lopen bij het Gemeenschappelijk Instituut voor Theologie (GIT) in Tilburg, een samenwerkingsverband van de bisdommen Den Bosch en Breda en een aantal orden en congregaties. Enige jaren later zou het uitgroeien tot de theologische faculteit die verbonden was met de Katholieke Hogeschool aldaar. In 1967 resteren nog zeven studenten. Het jaar daarop wordt geen enkele student van de witte paters geregistreerd aan het GIT.

Sinds 1947 werd in St. Charles gepoogd aan de studenten een missiologische toerusting te geven. In dat jaar werd op

het algemeen kapittel van de sociëteit bepaald dat 'de missiologie in de witte paters lijn en in de geest van ons directorium van de constituties' gegeven moet worden in alle opleidingshuizen. Van de uitvoering hiervan kwam niet al te veel terecht. Op het filosoficum is er een cursus missiologie gedoceerd, maar met grote onderbrekingen en door docenten die geen academische opleiding hadden gevolgd in deze discipline. Er werd verondersteld dat de missionaire vraagstukken voldoende aan bod kwamen in de dagelijkse conferenties, waarin naast missionaire en geestelijke onderwerpen ook zaken met betrekking tot de spiritualiteit en geschiedenis van de sociëteit behandeld werden. Soms werden deze conferenties overgenomen door missionarissen en missiebisdommen die op bezoek kwamen. Een leidraad voor deze conferenties werd in 1954 gepubliceerd door het generalaat. In 1960 deed het generalaat een officiële missiologische cursus verschijnen. Het gevolg hiervan was dat in het academische jaar 1964-1965 missiologie weer op het studierooster stond.

Daarnaast werden missionaire problemen bestudeerd in de missieclub. De vruchten hiervan werden gepubliceerd in het studentenblad Vox Carolina. Zeer uiteenlopende onderwerpen kwamen aan bod zoals het communisme in zwart Afrika en de plaats van de missionaris in het zichzelf wordende Afrika. Het enthousiasme voor missieaangelegenheden in de missieclub varieerde van jaar tot jaar.

Over het missionaire aspect van de opleiding in St. Charles deed een student in 1959 een kritisch geluid horen: "Moet er op een vormingshuis voor missionarissen geen missiegeest zijn, (...). Een actief werken voor en een studie over missie en missieproblemen mag toch wel van ons verwacht worden? Het treft mij dan ook zo weinig op dit gebied te hebben aangetroffen." Acht jaar later werd er door de filosofen over missie alleen nog maar in termen van ontwikkelingswerk gesproken. Cor van den Brand WP, net terug uit de Democratische Republiek Congo, bezocht het kleine groepje filosofen in Tilburg die woonden in het Centrum voor Christelijke Ontwikkelingssamenwerking. "Jij bent nog een idealist," werd hem zonder omwegen gezegd. "Missionarissen zijn uit de tijd; wat belangrijk is, is ontwikkelings-samenwerking." Als missionaris werd je, voor mij na een afwezigheid van slechts drie jaar, geconfronteerd met een mentaliteit die totaal veranderd was.'

De theologieopleiding van de witte paters vond aanvankelijk plaats in scholastikaten in Carthago en Thibar, alle twee gelegen in Tunesië. In 1937 werd een theologische opleiding geopend in Nederland in het Sint-Bonifatiushuis in 's-Heerenberg. In 1947 werd op het eerste na-oorlogse algemeen kapittel van de sociëteit

besloten om de theologica te internationaliseren met als gevolg dat Nederlandse studenten naar theologische opleidingen in het buitenland gingen en buitenlandse studenten naar 's-Heerenberg. In 1958 werd het opgeheven en werden de studenten veelal naar een nieuw internationaal scholastikaat in Totteridge in de buurt van London gestuurd.

Zoals reeds vermeld is, werd door het algemeen kapittel van 1947 verzocht missiologie op het studieprogramma te zetten, niet alleen voor de filosofica maar ook voor de theologica. In 's-Heerenberg werd hier geen gehoor aan gegeven. Er werd geoordeeld dat het missiewerk in al zijn facetten voldoende aan de orde kwam in de dagelijkse geestelijke lezing en in de vergaderingen van de missiestudiekring. Buiten de overste waren er missionarissen, Afrikaanse priesters en missiebisschoppen die in een spirituele lezing of anderszins een conferentie gaven over missionaire onderwerpen. Daarnaast was er een bloeiende missiestudiekring die missionaire problemen bestuurde op basis van witte pater periodieken en algemene missiologische achtergrondliteratuur. Hij kon beschikken over een eigen missiebibliotheek. In de missiestudiekring lag het accent op de bestudering van de missiegebieden van de witte paters. 'Willen aspirant-Witte Paters enigszins op de hoogte komen van de missies, die aan onze sociëteit zijn toevertrouwd,' zo luidde de mening van de moderator van de missiestudiekring, P. de Ruyter WP, 'dan zullen zij in hun studiejaren over die missies moeten lezen, ze zelfs moeten bestuderen.'

Over het missionaire gehalte van de theologieopleiding was men over het algemeen zeer kritisch. H. Witbroek WP

zei er dit over: 'God, wat hebben we nu aan onze theologie, we hebben er geen fluit aan. (...) Ze hadden ons vanuit het missionaire die theologie moeten geven.' Zo gingen jonge paters nog na de Tweede Wereldoorlog naar Afrika toe in de veronderstelling, zoals een van hen het uitdrukte, dat 'die mensen niet weten dat God bestaat. Die weten het verdomd goed dat God bestaat; dat hoef je ze niet te vertellen.' De missionaire voorbereiding voor het apostolaat in Afrika was ontoereikend en onaangepast. De docenten konden in hun colleges de band met de Afrikaanse werkelijkheid niet leggen omdat zij geen missionaire ervaring hadden. Door de praktisch-missionaire vorming in brede zin kregen de scholastieken een algemene oriëntatie op de missionaire werkelijkheid in de vicariaten van de witte paters die echter nooit werd toegespitst op een bepaald gebied.

Net zoals op het kleinseminarie studenten werden weggestuurd, gebeurde dit ook op het filosoficum en theologicum. Op het kleinseminarie gebeurde dit meestal geruisloos en werd er geen reden voor aangegeven. Het afscheid was vaak pijnlijk en de thuiskomst werd ervaren als een mislukking. Het oppakken van het normale leven was moeilijk, vooral in een dorp. Als een scholastiek werd weggestuurd die er al jaren hogere studie op had zitten, werd het drama nog intenser beleefd. Hier is een verslag van een scholastiek die vlak voor zijn wijding tot diaken werd weggestuurd in 's-Heerenberg: 'De aanloop tot missionaris was inderdaad lang en de sprong door mij uiteindelijk niet gehaald. Ik ben een van die mensen, die naar huis is gestuurd na elf jaar studie. De redenen, waarom mensen weg werden gestuurd, zullen van

congregatie tot congregatie verschild hebben. Bij ons kon dat zijn: een appel geplukt uit de tuin van de buurman van het klooster, een formulier met de vereiste gegevens voor een wijding niet op tijd ingediend. Dat laatste was in mijn geval, het betrof de wijding tot diaken. Voor mij is een belangrijk gegeven met name de wijze waarop ik van de ene op de andere dag aan de buitenkant van de kloosterdeur ben gezet. In de gandoura met de rode fez. Als een hond bij de boom, door de eigenaar in onze tijd, die met vakantie gaat.

(...) Mijn ouders, broers, en zusters hebben – overbodig het te melden – van deze thuiskomst als een bominslag, niets of heel weinig begrepen. (...) Offers ... waren gebracht. Mijn vader heeft zes jaar lang iedere week, op de fiets, de was gehaald en gebracht van Eindhoven naar Sterksel v.v. De brieven die mijn moeder wekelijks schreef, om van de financiën nog maar te zwijgen. (...)

Mijn grote teleurstelling als 'bijna het doel bereikt hebbende' is, dat de Witte Paters mij, na 11 jaar studie, op deze wijze hebben laten vallen zonder enige begeleiding voor verdere studie. Zonder adviezen, zonder een gesprek met mijn ouders enz. Voorwaar een tekortkoming die ik tot op de dag van vandaag de Kerk moeilijk kan vergeven.'

Missionaire motivatie

Na voltooiing van zijn missieseminarie-opleiding en zijn benoeming op zak maakte de pas gewijde witte pater zich gereed om te vertrekken naar het hem toegewezen missiegebied. Meestal zal hij voor zijn vertrek bedel- en afscheidspreken gehouden hebben om zijn uitrusting bij elkaar te schooien. Ongetwijfeld kwam in dit soort preken de

redenen aan bod waarom hij missionaris was geworden.

Op voorhand zou men kunnen verwachten dat de missionaire motivaties parallel zouden lopen met de ontwikkelingen in het missiologisch denken die op de een of andere manier in de opleiding en vorming ter sprake waren gekomen. Want een missionaire motivatie kan gevoeglijk omschreven worden als het persoonlijk ingekleurde residu van een missionaire toerusting en praktisch-missionaire vorming. Toch is dit niet het geval. De missionaire motivaties trekken zich weinig aan van de progressie in het missionaire denken tot aan het midden van de jaren zestig wanneer het Tweede Vaticaans concilie afgesloten wordt.

Ik geef hier vier van de meest voorkomende motivaties.

Een frequent terugkerend missionair motief was dat van de bekering van de heidenen. Deze motivatie komt vooral voor bij missionarissen die vóór de Tweede Wereldoorlog vertrokken zijn naar de missie, maar ook naderhand wordt deze nog aangetroffen. Opmerkelijk is dat sommige missionarissen dit motief hun hele leven lang blijven hanteren. 'Mensen te bekeren,' dat was zijn motief om missionaris te worden, verklaarde A. van Oostrom WP die in 1933 naar Tanzania vertrok. Deze missionaire opvatting vloeide in zijn opvatting rechtstreeks voort uit het missiebevel van Christus. Deze 'heeft immers niet gezegd om een ploeg en een schop te nemen, maar: gaat en onderwijst alle mensen en leert hen te onderhouden alles wat ik u bevolen heb.' Bij deze motivatie ging het in de missionaire activiteit om de ziel van de mens. Door het doopsel werd deze gered. 'Ik zal niet zeggen dat ze zonder doopsel niet naar de hemel kunnen,'

verklaarde A. Jacobs WP, 'maar met doopsel hebben ze meer kans, en daar gaat het over.' Hen werd verweten zeltjesjager te zijn. Maar dat was niet waar volgens Van Oostrom. 'We zorgen niet alleen voor doopsel en onderricht zodat ze naar de hemel konden gaan (wat het voornaamste is), maar we hadden toch ook scholen. En we hadden zorg voor de zieken door geneesmiddelen.'

Een tweede missionaire motivatie was die van het verkondigen van de blijde boodschap. Dit motief werd gebezigd door missionarissen die vóór de Tweede Wereldoorlog vertrokken even als diegenen die naar Afrika gingen in de jaren veertig en vijftig. J. Brouwer WP is hier duidelijk een representant van. Hij verklaarde: 'Toen ik hier [Tanzania] kwam ging ik op de traditionele manier te werk. Ik kwam de blijde boodschap verkondigen.' Meestal breidde zich dit motief uit in de loop van de jaren dat men in Afrika was. Het ging niet alleen meer om het brengen van de blijde boodschap, maar ook om de uit het evangelie voortvloeiende eis onderontwikkeling te bestrijden en medemensen te helpen een menswaardig bestaan op te bouwen.

Een derde missionair motief was dat van het planten van de kerk in de derde wereld. Deze motivatie komt vooral voor bij missionarissen die in de jaren veertig en vijftig naar Afrika vertrokken. Volgens de bekende missioloog Pierre Charles was dit het doel van de missie. Ten onzent is deze missietheorie gepropageerd door Edward Loffeld CSSp. Voor Cor van den Brand WP die in Oeganda werkte was dit zijn missionaire motivatie. Hij zei hierover: 'Nadenken over het "waarom?" van de missie was er in die tijd niet bij, voor zover ik me herinner. Je werkte mee aan de inplanting van de kerk in Afrika, een

prachtig doel. De term: Gods volk onderweg, was toen nog niet bekend en het begrip helemaal niet. We zagen, denk ik, de Kerk nog wel praktisch als doel en niet als middel.'

Ten slotte wil ik nog een ander motief onder de aandacht brengen dat weinig of niets met missie te maken had, maar puur subjectief was. Het appelleerde aan romantische gevoelens en ideeën waar men in missionaire kringen niets van wilde weten omdat het bijdroeg aan een geïdealiseerd beeld van de missionaris. Bij H. van Hasselt WP speelde het 'avontuur' een factor in zijn missionaire motivatie. Een andere witte pater verwoordde hetzelfde idee op een wat prozaïscher manier: 'Een groot deel van de aantrekkingskracht om missionaris te worden, school in het vrije leven dat we tegemoet gingen. Je kon van alles proberen, alles kon, alles mocht. Dat was ons ideaal zo'n beetje en dat lukte meestal ook wel.'

Bij veel missionarissen, vooral die na de Tweede Wereldoorlog vertrokken zijn, is de missionaire motivatie veranderd onder invloed van de eigen persoonlijke ervaring met de Afrikaanse realiteit en van de theologisch-kerkelijke en politieke ontwikkelingen. Die verandering kan ik het best als volgt weergeven: de Afrikaan is van object tot subject van missionering geworden, waarbij de missionaris een ondergeschikte maar stimulerende en activerende rol speelt. J. Brouwer WP verwoordde die verschuiving in de missionaire motivatie op een uitstekende manier. 'Toen ik hier [Tanzania] kwam ging ik op traditionele manier te werk. Ik kwam de blijde boodschap verkondigen. (...) Nu zeg ik tegen de Tanzanianen: jullie hebben mij geleerd hoe ik missionaris moet zijn. Christendom krijgt pas vorm

door de mens zelf. Je gaat als missionaris zoeken hoe je ze kunt helpen om het christendom vorm te geven.'

Voorals missionarissen die vóór het midden van de jaren zestig vertrokken, hebben zich mede op basis van hun missionaire motivatie, welke deze dan ook was, in hun missionaire activiteit vooral beziggehouden met de sacramenten-pastoraal waarin de priester centraal stond. Een hiërarchisch gestructureerd kerkbeeld waarin de missionaris een grote rol was toebedeeld, was feitelijk het ecclesiologisch substraat van de missionaire motieven. Praktisch werden ze in de opleiding dan ook vooral voorbereid op sacramentenbediening en het overbrengen van geloofswaarheden.

Naar een veranderend image van de missionaris

Van 1962-1965 vond in Rome het Tweede Vaticaans concilie plaats. Het was totaal onverwacht bijeengeroepen door paus Johannes XXIII. Het concilie bracht een aggiornamento teweeg in de kerk. Het probeerde het zelfverstaan van de kerk te herijken in relatie met haar zending tot en in de wereld. Het missionaire denken werd vernieuwd door het belichten van twee thema's die van groot belang waren voor de Afrikaanse kerk: lokale kerk en inculturatie. Onder invloed van deze twee conciliaire thema's ontwikkelden zich de missiekerken tot zelfstandige, lokale kerken die hun eigen Afrikaanse identiteit en cultuur zoveel mogelijk tot hun recht wilden laten komen. Het missie-idee dat hierbij paste wordt aangeduid met het sleutelwoord van wederkerige assistentie. De verantwoordelijkheid van de missie wereldwijd berust bij de plaatselijke kerken afzonderlijk en bij hen alle gezamenlijk omdat de kerk gezien wordt

als een communio van plaatselijke kerken onder leiding van de bisschoppen. Plaatselijke kerken hebben de opdracht elkaar in wederkerige assistentie te steunen. Deze assistentie van elders moet zich inpassen in wezen en aard van het lokale kerkgebeuren en is van beperkte, ondergeschikte en tijdelijke aard.

Onder invloed van deze nieuwe inzichten over kerk en missie van Vaticanum II voltrok zich een verschuiving in het zelfverstaan van de Nederlandse missionaris waarin zijn missiemotivering duidelijk tot uitdrukking kwam. Dit veranderende zelfverstaan werd verwoord in nieuwe beelden. Ook de witte paters bedienden zich van deze beelden om hun identiteit te verwoorden. Ik laat hier in het kort de meest voorkomende de revue passeren.

1) Ontwikkelswerker en sociaal werker. Het zijn twee beelden die min of meer dezelfde taak en rol van de missionaris aanduiden. Er waren missionarissen die hun taak bijna exclusief en uitpuittend met het beeld van ontwikkelingswerker verwoordden. Anderen daarentegen stipuleerden uitdrukkelijk dat ook al tenderde hun werk in uiterlijke verschijningsvorm helemaal op ontwikkelingswerk te lijken, er een principiële verschil lag in de motivatie waarin het gedaan werd. Zij deden het vanuit bijbelse inspiratie en belangeloze inzet voor de medemens.

2) Vreemdeling, vreemde, buitenlander, niet-blijver, gastarbeider. Niet alleen het aantal synoniemen van dit beeld, maar ook de frequentie ervan eind jaren zestig en de decennia daarna geven aan dat dit het meest gangbare image was waarmee de missionarissen zich identificeerden. Het is een beeld dat duidelijk wil maken dat de missionaris als genodigde, komend

vanuit Nederland, op tijdelijke basis, zolang als de ontvangende kerk het nodig acht, zijn diensten aanbiedt voor de opbouw van de lokale inheemse kerk. De Franse witte pater B. Joinet heeft zeer veel bijgedragen tot de verbreiding van dit beeld door de publicatie van een beroemd geworden artikel met de titel: 'Ik ben een vreemdeling in het huis van mijn vader.'

3) Helpers, hulptroepen, hulp priesters, dienaar priesters, gatenvuller priesters. Dit beeld van de missionaris als helper en dienaar met zijn vele synoniemen wil de dienstbaarheid aan de lokale kerk omschrijven. De missionaris diende de lokale kerk als genodigde zolang zij dat wilde en op haar voorwaarden. De missionaire werkzaamheid kreeg zo meer dan ooit het karakter van dienstverlening. Hierbij stond de missionaris niet meer op de eerste plaats. Hij speelde de tweede viool in de lokale kerk. Hij zat als tweede op de tandem, terwijl de Afrikaanse priester stuurde. 'Dat is een hele omschakeling', maakte P. van Thiel WP duidelijk, 'van richting geven was het daarna richting krijgen, richtlijnen krijgen.'

4) Animator en adviseur. Dit beeld van de missionaris dat vooral gebruikt werd door J. Brouwer WP, roept dat aspect van zijn werkzaamheid op dat gericht is op het stimuleren en betrekken van leken bij de plaatselijke kerkopbouw. De vorming van leken, van geëngageerde christenen was een essentieel onderdeel van de taak van de missionaris. Het ging hierbij om de bewustmaking van de leken en om hen aan te sporen initiatief en verantwoordelijkheid te nemen in de plaatselijke gemeenschap.

In de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw en de jaren nul en 10 van deze eeuw zijn er geen nieuwe beelden van de missionaris opgekomen volgens

mijn weten. Dat zal te maken hebben met het feit dat er nog maar een paar honderd missionarissen van Nederlandse oorsprong zijn.

Enkele slotopmerkingen

Het missietijdperk in Nederland loopt ten einde. Nederland wordt van een land dat missionarissen uitzond een land dat missionarissen ontvangt. Het 'apart slag mensen' dat missionaris wordt genoemd moet je met een kaarsje zoeken. Het waren vaak mensen komend vanuit bepaalde sociale milieus waardoor ze gewend waren sober te leven, hard te werken en veel eigen initiatief te nemen. Langzaam maar zeker komen we in een ander missionair tijdperk, nee, we zitten er al midden in. Het is de era van de omgekeerde missie. Nieuwe missionarissen komend uit Afrika, Azië en Latijns Amerika verkondigen de blijde boodschap en stellen Christus present in hun missionaire pastoraal waarin de noden van de gemarginaliseerden in de maatschappij centraal staan. Zij zijn bij uitstek geschikt om een bijdrage te leveren in deze nieuwe fase van het geloof in Nederland, waarin immigranten en vluchtelingen een steeds groter wordende groep gelovigen vormen. Zo kunnen zij belangrijke bruggenbouwers worden tussen de oude vergrijsde groep van gelovigen en de gelovigen die buiten

Nederland hun oorsprong hebben. In de context van de lokale kerk en maatschappij is hun bijdrage aan nieuwe missionaire parochies van grote waarde waar bevolkingsgroepen met verschillende achtergronden bij elkaar komen om hun geloof te delen en te vieren.

Een aantal congregaties en sociëteiten zoals de congregatie van de Heilige Geest en de sociëteit van het Goddelijk Woord bevorderen en stimuleren deze omgekeerde missie. Voor zover ik weet hebben de witte paters deze stap hier in Nederland nog niet genomen.

Tot slot zou ik tegen u, die de witte paters een warm hart toedraagt, willen zeggen: fijn dat u hier gekomen bent. Zo toont u uw solidariteit met die grote familie van de witte paters die de hitte van de dag hebben gedragen en het ideaal gestalte hebben gegeven waar u in uw jonge jaren van gedroomd hebt. Dat ideaal kan kort samengevat worden als iets betekenen voor mensen in al de aspecten van hun leven, zowel geestelijk als materieel. Het is een ideaal dat in u is blijven leven en u hebt het op uw eigen manier vorm gegeven in uw leven, anders zou u hier vandaag niet zijn.

Albert de Jong CSSp

Adreswijziging

34 Jules Malonga

O.L.Vrouwestraat
5423 SJ Handel

De gemeenschap en haar missionair project in Rotterdam

De Spiritijnse gemeenschap in Rotterdam bestaat uit vijf personen: Frans Wijnen, Chima Anyaeze, François Numbi, Cyril Inam en Urbanus Kioko. De samenstelling van de gemeenschap is internationaal. Het internationale karakter van onze gemeenschap drukt zijn stempel op de buurt en heeft een positief effect op ons pastoraat binnen de federatie, waarin wij ons missionair werk uitoefenen. Onze gemeenschap wordt gekenmerkt door onze Spiritijnse spiritualiteit: gebed, beschikbaarheid, inspiratie door de Heilige Geest, maar vooral ook dankzij onze aanwezigheid onder de mensen en onze beschikbaarheid voor die taken, waar de lokale kerk moeilijk arbeiders voor vindt (SRL 12).

Onze gemeenschap is verantwoordelijk voor vijf parochies en drie verzorgingshuizen binnen de Federatie Maria Magdalena.

Twee parochies, de parochie van Onze Lieve Vrouw van Lourdes en de parochie van de Heilige Drie-Eenheid, hebben een internationale opzet. Hier zijn Chima en Frans de eerst aanspreekbare personen. In deze twee parochies, bevinden zich groepen mensen van verschillende nationaliteiten en culturele achtergronden. We streven ernaar een kerkgemeenschap te creëren waar iedereen zich thuis voelt. Daarom hebben we twee of drie keer per maand vieringen in de taal afhankelijk van de doelgroep. In de kerk van Onze Lieve Vrouw van Lourdes worden er bij voorbeeld vieringen in het Arabisch (voor de Iraakse groep/gemeenschap) gehouden of in het Engels (voor de Afrikaanse groep/gemeenschap), of nog in de taal van de Filipijnen. Hetzelfde geldt ook voor de parochie van de Heilige Drie Eenheid, waar een keer per maand een viering gehouden wordt in het Papiamentu (voor de Antilliaanse groep). Naast de vieringen voor de verschillende allochtone groepen zijn er natuurlijk ook de vieringen voor de Nederlanders en andere kleinere groepen van buitenlanders.

François is de eerst aanspreekbare persoon in de Emmausgangers-parochie. Urbanus, die nog op zijn benoeming wacht, functioneert intussen als eerst aanspreekbare persoon voor de parochies van St. Joris en St. Augustinus. Cyril is net benoemd voor de gemeenschap en gaat zijn tijd invullen met een soort stage in de federatie.

We stellen ons beschikbaar voor verschillende missionaire situaties in de federatie. Onze benadering is ons in dienst te stellen voor de mensen en te midden van hen onze missie te blijven uitoefenen. Om dit te kunnen realiseren moeten wij soms creatief zijn, want iedere dag brengt ons nieuwe verrassingen aan. We worden geleid door de spiritualiteit van onze stichters, pater François Libermann en Claude François Poullart des Places, om flexibel, eenvoudig en beschikbaar te zijn. Vaak hebben we vaste agenda's en roosters maar we passen ons aan als het nodig is om diegenen te dienen die onze hulp nodig hebben. Ook proberen we met elkaar te communiceren over het pastorale werk en ons samen-leven als Spiritijnen. Iedere avond zijn we samen en profiteren van deze gelegenheid om de

ervaringen van de dag met elkaar te delen. Elke laatste vrijdag van de maand houden wij een gemeentegesprek.

Algemeen Pastoraal werk

Het pastorale werk in Rotterdam is een win-win situatie. Enerzijds betekent het contact met de mensen in de verschillende pastorale situaties in Rotterdam Zuid een verrijking voor ons, anderzijds zijn wij vanuit onze Spiritijnse spiritualiteit altijd solidair aanwezig bij deze mensen die behoren tot de armste groep inwoners van de stad Rotterdam. Het is zowel een zegen als een uitdaging. Soms is het wel te veel vanwege de nieuwe situaties die we elke dag tegenkomen. Maar, we proberen er het beste van te maken.

Door de week zijn we bezet met eucharistievieringen. In het weekend moeten we vijf parochies en drie verzorgingshuizen bedienen. Daarnaast zijn er nog de huisbezoeken, ziekenbezoeken, uitvaarten, vergaderingen, voorbereidingsessies voor communicanten, doopsels, kindercatechese, geloofscursus, pastorale school, enz. Gelukkig zijn er in elke parochie, vrijwilligers die klaar staan om ons bij al deze activiteiten bij te staan.

NIEUWS

Zondag 20 januari, werd de Onze Lieve Vrouw van Lourdes parochie (St. Bavokerk) aangewezen als rijksmonument. Aan dit heuglijke feit werd in de landelijke pers aandacht besteed.

Urbanus Kioko

Sant 'Egidio en barmhartigheid

In 2018 stond 'Barmhartigheid' centraal tijdens het jaarprogramma van de medestanders. Je zag dat terug in de ontmoetingsdag, kloosterweekend, bezinning en inzet voor onze naaste. Het bezoek aan de gemeenschap Sant'Egidio is het vorig jaar niet doorgegaan. Bij de evaluatie bleek dat we toch zeer benieuwd zijn naar de Sant'Egidio gemeenschap in Amsterdam. Wij wilden graag met eigen ogen zien wat zij doen en vanuit welke spiritualiteit. Eind maart hebben zes medestanders een bezoek gebracht aan hen.

Colm Dekker vertelt aan de hand van de drie P's (prayer, poor en peace) over de Sant'Egidio beweging. Colm: 'Deze beweging is ontstaan in het roerige Italië van 1968. Het waren de nadagen van Vaticanum II. Overal zijn er tekenen dat een nieuwe tijd aanbreekt. Tegelijkertijd waren er studentenopstanden. Dat alles was voor Andrea Riccardi -een jonge student- aanleiding om samen met vrienden het evangelie te lezen en te verbinden met het leven van de mensen in de arme wijk in Rome, waar ze samenkwamen.

Colm Dekker (r) en medestanders

In die wijk zijn ze begonnen met de eerste School van Vrede. Daar leerden kinderen hoe ze in de wijk, met alle kenmerken van religieuze en culturele diversiteit, op een vreedzame manier met elkaar kunnen omgaan.'

Niet veel later kreeg deze groep bevlogen jongeren een kapel aan het Egidio plein in de Romeinse wijk Trastevere aangeboden om van daaruit hun werk te doen. Vandaar de naam Sant'Egidio. Inmiddels is die kerk te klein en worden de gebedsvieringen nu in een andere kerk gehouden. In 70 landen in alle continenten hebben mensen zich aangesloten bij een Sant'Egidio groep in hun omgeving. Wereldwijd telt de beweging ongeveer 60.000 leden.

Colm Dekker kwam in contact met mensen van de Sant'Egidio in Rome. Hij was geraakt door het feit dat de leden van Sant'Egidio door hun concrete inzet zo'n impact konden hebben op het leven van kansarme mensen en door de overtuiging waarmee zij over geloof en evangelie spraken. Ook kwam hij regelmatig in Antwerpen waar een zeer levendige gemeenschap is. Sinds september 2014 is een Sant'Egidio groep in Amsterdam gestart. De gemeenschap heeft een grote groep mensen die deelnemen aan de viering of vrijwilliger zijn.

Colm legt uit wat er allemaal vanuit Sant'Egidio in Amsterdam gedaan wordt. 'Er zijn vrijwilligers die helpen bij 'de Franciscustafel'. Dit "eetpunt" verzorgt twee keer per week een maaltijd voor dak- en thuislozen, eenzamen, psychiatrische patiënten en zoekers uit alle windstreken. Door deze ontmoetingen ontstaat een goede basis voor vriendschap en trouw, die levens kan veranderen. Andere vrijwilligers bezoeken wekelijks bejaarden van een woonzorgcentrum voor een gesprek, ondersteuning, een uitje met de rolstoel: kortom, voor vriendschap. Zowel in de zomer als in de winter organiseren wij diverse activiteiten, zoals een uitstapje naar het Vondelpark, een boottocht op de grachten en met kerst een kerstfeest. Ook is er in Amsterdam een school van Vrede die volledig wordt gedragen door jongeren. Wekelijks begeleiden zij kansarme kinderen. Ze gaan de kinderen thuis ophalen, spelen met hen, helpen hen met hun huiswerk en brengen hen na afloop weer naar huis.'

Een andere belangrijke taak van Sant'Egidio internationaal is hun inzet voor vrede in conflictgebieden. 'Sant'Egidio heeft een grote rol gespeeld in conflictbemiddeling in Mozambique. In de beginjaren '90 voerden zij vredesgesprekken die uiteindelijk leidden tot een vredesakkoord. Sindsdien is Sant'Egidio vaker gevraagd om vredesgesprekken te leiden. Zij beklemtonen wat mensen verenigt,' aldus Colm.

Een ander initiatief zijn de "Dream teams". Op vele plekken in de wereld zetten deze "Dream teams" zich in voor preventie en bestrijding van hiv bij zwangere vrouwen en hun kinderen. Een van die "Dream teams" werkt vanuit de missiepost van de Spiritijnen in USA-river, vlak bij Arusha in Tanzania.

We zijn zeer onder de indruk van het vele werk dat Sant'Egidio doet, in Amsterdam en elders in de wereld. Het bezoek sluiten wij af door deel te nemen aan de eucharistieviering in de Mozes en Aäron kerk, de kerk van de Sant'Egidio gemeenschap.

Marielle Beusmans

Bijeenkomst Congregatie economen van Europa van 8 tot 11 april 2019 in St Maurice, Zwitserland

Aan deze jaarlijkse bijeenkomst van de economen hebben Koos Gordijn en Carel Verdonschot deelgenomen. De bijeenkomst was vooral een inhoudelijke uitwisseling, met niettemin ook ruimte en tijd voor persoonlijke ontmoeting en gesprek.

We hebben ervoor gekozen de reis naar Zwitserland en terug per trein te doen en dat is ons heel goed bevallen. Bovendien hebben wij op deze manier ook het milieu een beetje ontzien. Vanuit Nijmegen duurde de reis zo'n 10 uur heen en mede vanwege een vijftal overstaps ongeveer 12 uur terug. Het was een mooie tocht door diverse landschappen.

Naast een warm welkom bij aankomst bestond het programma op maandag t/m woensdag uit 6 sessies van anderhalf uur over de volgende onderwerpen:

- elkaar informeren over de financiële en personele zaken van elke Provincie,
- uitgebreid stilstaan bij de financiële zaken vanuit het Algemeen Bestuur,
- bediscussiëren van voorstellen en suggesties vanuit het Algemeen Bestuur en vanuit de Provincies,
- informatie over de ontwikkelingen bij Cess en Kibanda
- benoeming van een voorbereidingscommissie voor de bijeenkomst van 2020 met suggesties voor te behandelen onderwerpen.

De omgeving van Saint Maurice was erg de moeite waard. We hebben een bezoek gebracht aan de Abdij. De Abdij is de woongemeenschap van de Augustijnen. De Abdij is gedurende een periode van minstens 15 eeuwen diverse malen herbouwd. St-Maurice dankt haar bekendheid aan de offers van het Thebaanse legioen (ook bekend als de *martelaren van Agaunum*), een Romeins legioen van 6666 soldaten, die zich massaal bekeerd hadden tot het christendom en samen de marteldood stierven. Mauritius was de aanvoerder van dit legioen. In de schatkamer worden talloze kunstschaten bewaard, waaronder relieken van deze heiligen. Ook de zogenaamde aquamanile van Karel de Grote, een versierde gouden schenkkkan uit de 9e eeuw, bevindt zich hier.

Saint-Maurice ligt zowel aan de Rhône als aan de E27. Er ligt een treinstation aan de spoorlijn Lausanne-Brig.

Opgavingen hebben een doopkapel blootgelegd, welke uit de 4e of de 5e eeuw dateert, een serie van kerken, die over elkaar heen zijn gebouwd, daterend uit de 5e tot de 11e eeuw. Ook de cryptes werden gebouwd tussen de 4e en de 8e eeuw. Het oudste deel van de huidige kerk stamt uit de 17e eeuw, terwijl de toren in de 11e eeuw gebouwd werd. De romaanse toren werd in 1945 gereconstrueerd om de schade, aangericht door een vallend rotsblok te repareren. De nieuw geïnstalleerde beiaard is tot en met heden de grootste in Zwitserland.

Op loopafstand ligt in de bergen, als afsluiting van een kruisweg van 487 trappen hoog, een prachtige kapel, de "Notre Dame du Scex".

Ook zijn we op bezoek geweest bij het "Institut de l'école des Missions", gelegen aan het meer van Genève, waar we gastvrij onthaald werden door onze Zwitserse medebroeders.

De laatste avond hebben we afgesloten met een goed diner in restaurant "Chez Raymond et Saha GAY", dat in de bergen ligt, omringd door veel wijngaarden. Van daar had je ook mooi en wijds uitzicht over de omgeving.

Al met al een waardevolle bijeenkomst.

Koos Gordijn CSSP

*****

Overledenen

10 april In St. Geertruid overleed in de leeftijd van 83 jaar de heer Jef Habets, broer van broeder Jules Habets.
19 april In Eindhoven overleed in de leeftijd van 80 jaar de heer Martien Vissers, oud-collega.

*****

Jarigen in mei

2 Paul Cuijpers	14 Jaap Nieuwenhuizen	25 Marcel Uzoigwe
4 Herman Voorn	17 Zr. Marie-Thérèse Versteegen	27 Titus Ikyomke
12 Zr. Corrie Wassenberg	21 Tom Willemsen	29 Gerard Spierings